

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Луцький національний технічний університет

Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України (Київ)

Інститут економіки промисловості НАН України (Київ),

Інститут регіональних досліджень НАН України (Львів),

Волинський осередок ВГО «Спілка економістів України»,

Волинський обласний центр зайнятості,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ДННУ «Академія фінансового управління» (м. Київ),

Хмельницький національний університет, Державний університет економіки і технологій (Кривий Ріг)

Донецький національний університет імені Василя Стуса (Вінниця)

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Луцьк)

Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академ. С.Дем'янчука (Рівне)

Державний університет «Житомирська політехніка» (Житомир)

Мукачівський державний університет (Мукачево), Університет Короля Данила (Івано-Франківськ),

Університет Марії Кюрі-Склодовської у Любліні (м. Люблін, Польща)

Управління статистики у Жешуві (м. Жешув, Польща), Академія Замойська (м. Замость, Польща),

Національна торгово-промислова палата у Варшаві (м. Варшава, Польща)

Фундація «Інститут сталого розвитку» (м. Варшава, Польща)

Технічний університет – Варна (м. Варна, Болгарія)

Сільськогосподарська академія університету імені Вітовта Великого (м. Каунас, Литва)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

X Міжнародна науково-практична конференція
Луцький національний технічний університет

THE ACTUAL PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC SYSTEMS MANAGEMENT

10 th international scientifically-practical conference
Lutsk National Technical University

6 грудня 2024 р.
Частина 1

6 December, 2024
Part 1

Луцьк – 2024
Lutsk – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Луцький національний технічний університет
Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України
Інститут демографії та проблем якості життя НАН України (Київ)
Інститут економіки промисловості НАН України (Київ),
Інститут регіональних досліджень НАН України (Львів),
Волинський осередок ВГО «Спілка економістів України», Волинський обласний центр зайнятості,
Київський національний університет будівництва і архітектури
ДННУ «Академія фінансового управління» (м. Київ), Хмельницький національний університет,
Державний університет економіки і технологій (Кривий Ріг)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Вінниця)
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Луцьк)
Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академ. С.Дем'янука (Рівне)
Державний університет «Житомирська політехніка» (Житомир)
Мукачівський державний університет (Мукачеве), Університет Короля Данила (Івано-Франківськ),
Університет Марії Кюрі-Склодовської у Любліні (м. Люблін, Польща)
Управління статистики у Жешуві (м. Жешув, Польща), Академія Замойська (м. Замость, Польща),
Національна торгово-промислова палата у Варшаві (м. Варшава, Польща)
Фундація «Інститут сталого розвитку» (м. Варшава, Польща)
Технічний університет – Варна (м. Варна, Болгарія)
Сільськогосподарська академія університету імені Віговта Великого (м. Каунас, Литва)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИМИ
СИСТЕМАМИ**

**THE ACTUAL PROBLEMS
OF SOCIAL AND
ECONOMIC SYSTEMS
MANAGEMENT**

*X Міжнародна
науково-практична конференція
Частина 1*

*10 th international
scientifically-practical conference
Part 1*

**Луцький національний технічний
університет**

Lutsk National Technical University

6 грудня 2024 року 6 December, 2024

**This project has received funding from European Union`s Horizon 2020
research and innovation programme under grant agreement No.871072.**

Луцьк
«Надстир'я»
2024

УДК 338.24 : 330.342 (063)

А 43

*Рекомендовано Вченою радою
Луцького національного технічного університету
(протокол № 5 від 26 грудня 2024 р.)*

Рецензенти:

Голян В.А. – д.е.н., професор, директор ГО «Європейський аналітичний центр»;

Хомюк Н. Л. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту Волинського національного університету ім. Лесі Українки

А 43 **Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., Частина 1.** Луцьк, 6 груд. 2024 р., Луцьк: Надстир'я, 2024. 483 с.

The actual problems of social and economic systems management : 10th international scientifically-practical conference, Part 1. December 6, 2024, Lutsk: Nadstyrja, 2024. 483 p.

ISBN 978-617-8438-05-0

Збірник містить матеріали учасників X Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами», що охоплюють проблеми структурної трансформації економіки регіонів польсько-українського прикордоння, управління національним господарством, галузями та господарськими комплексами; управління державними фінансами та інвестиційного забезпечення відбудови України, регіонального менеджменту та міжнародного співробітництва в контексті подальшої євроінтеграції України; менеджменту та економіки підприємства; управління персоналом, трудового потенціалу, лідерства; ринку праці, зайнятості населення, соціального партнерства; управління логістичними процесами на різних рівнях господарювання, а також економіки довкілля та природних ресурсів.

Для науковців, аспірантів, студентів, практиків, які досліджують проблеми управління соціально-економічними системами різних рівнів.

УДК 338.24 : 330.342 (063)

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

ISBN 978-617-8438-05-0

© Луцький національний технічний університет, 2024

Нужна О.А., Зеленко С.В., Кожан О.О. ОБСЯГ НАДАНИХ ПОСЛУГ У ЗАКЛАДАХ, ЯКІ НАДАЮТЬ ІНШІ ВИДИ ОСВІТИ, В УКРАЇНІ ТА ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ОЦІНКА ДИНАМІКИ І ТЕНДЕНЦІЇ	192
Опанасенко А.В. ЗАСТОСУВАННЯ ВЕЛИКИХ ДАНИХ, МАШИННОГО НАВЧАННЯ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПОДАТКОВИХ АДМІНІСТРАЦІЯХ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ	195
Павлова О. О., Чубань В. С. ПІДТРИМКА США У ФІНАНСУВАННІ ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	197
Петруха С. В. БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА В РЕГУЛЯТОРНІЙ СИСТЕМІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ВОЄННОГО ЧАСУ	198
Плахотнюк М.С., Радзіховська Л. М. ВПЛИВ ЕКСПОРТУ УКРАЇНИ НА ЗРОСТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ВАЛОВОГО ПРОДУКТУ	199
Плахотнюк М.С., Тімошенко Н. М. СУТНІСТЬ ТА МЕТА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	201
Поліщук Н.В., Бартош А. А. ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАТСТВО УКРАЇНИ	202
Попадюк А.Л., Антуф'єв Т.В. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	205
Потапова А. Г. ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	209
Прокопчук С. О. ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ПЕРЕВАГИ ТА ЗАГРОЗИ	211
Руденко О.В., Ткачук Н.М. ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	214
Свіргун А.Р., Орехова Т.В. ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	216
Синчак В. П., Бачмага Д. А. ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	220
Синявський В.В. ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ ДВОКОМПОНЕНТНОГО РІШЕННЯ (TWO-PILLAR SOLUTION) ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРОБЛЕМ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ЦИФРОВІЗАЦІЄЮ ЕКОНОМІКИ	221
Сокальський А. О. ІНВЕСТУВАННЯ В ОБЛІГАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	223
Тлущкевич Н.В., Кожан О.О. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	225
Фролов А.Ю. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРОЄКТІВ НА РИНКУ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ	227

Потапова А. Г.

к. г. н., доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Результати реалізації інвестиційних проєктів в Україні залежать від сектора, масштабу, регіону та зовнішніх умов.

Сучасна модель ринкових відносин України характеризується залежністю результатів реалізації інвестиційної проєктів від багатьох, як позитивних, так і негативних факторів. На момент проведення дослідження було виділено 8 основних груп ризиків, з якими стикається сучасний інвестор при вкладанні коштів в економіку нашої країни:

– економічний ризик пов'язаний з економічним станом країни чи ринку, в якому здійснюються інвестиції;

– політичний ризик, який пов'язаний з непередбачуваним розвитком військових дій на території України та характером прийнятих подальших адміністративних рішень національного рівня, що може призвести до економічних, комерційних та фінансових втрат іноземного інвестора;

– загальноекономічний ризик представлений світовими змінами сучасної економічної системи. Зокрема, зростанням рівня інфляції, девальвацією міжнародної валюти, зростанням відсоткових ставок, що впливає на вартісну оцінку інвестиційної діяльності та знижує рівень окупності інвестиційних проєктів;

– правовий ризик пов'язаний з недосконалістю чи змінами законодавства. Головною проблемою реалізації сучасних інвестиційних проєктів на території України є відсутність єдиної правової системи, яка б гарантувала іноземному інвестору прозорість використання земельних ділянок або промислових об'єктів на правах власника, що допомогло б уникнути значної кількості конфліктів між державними та місцевими органами управління;

– технічний ризик пов'язаний з впровадженням чи використанням технологій. Виникає у результаті неправильних розрахунків проєктної документації, зношеності засобів виробництва, неправильно обраною технологією виробництва, а також перевищення кошторису реалізації проєкту;

– фінансовий ризик пов'язаний з управлінням фінансами та змінами фінансового середовища. Більшість інвестиційних проєктів базується на співфінансуванні сторін-партнерів, які у процесі реалізації можуть незаплановано змінювати обсяги надходжень або припинити свою інвестиційну діяльність. Варто зазначити, що фінансові ризики можуть виникати також у результаті неплатоспроможності покупців готової продукції, що призводить до втрати ринку збуту та зменшення обсягів виробництва у подальшому;

– маркетинговий ризик найчастіше виникає внаслідок прорахунків в аналізі ринків збуту чи постачанні матеріалів, проведенні рекламної компанії, неправильно підбраному часу виходу продукції на ринок та низькому рівню конкурентоспроможності кінцевої продукції;

– екологічні ризики пов'язані з впливом інвестицій на довкілля або клімат. Найчастіше виникають при реалізації «нових» інвестиційних проєктів промислової спеціалізації, функціонування яких у майбутньому може призвести до забруднення ґрунтового покриву території, її повітряного простору та нанести нищівного удару здоров'ю місцевому населенню.

Окрім цього, було виокремлено ще дві категорії ризиків, з якими може стикнутися іноземний інвестор у процесі післявоєнної відбудови України, а саме:

– системний (ринковий), який властивий для усіх форм інвестування та охоплює усіх його учасників. Зазвичай він виникає в результаті зміни стадій економічного розвитку країни або кон'юнктурних циклів інвестиційного ринку, корективами податкового законодавства та іншими аналогічними факторами, на які у процесі реалізації проєкту інвестор не може вплинути;

– несистемний (специфічний) характерний лише для конкретного об'єкту інвестування або інвестиційної діяльності конкретної компанії. Він може виникати у результаті некомпетентності керівництва компанії, посилення конкуренції у конкретному сегменті економіки, нераціональним використанням інвестиційних інструментів тощо [1].

На момент проведення дослідження, головним ризиком національної економіки України залишається відсутність страхування іноземних інвесторів від воєнно-політичних ризиків, зокрема, випадків експропріації, не конвертованості валюти та порушення умов контракту однією із сторін. Варто зазначити, що дана проблема існувала в Україні ще початку повномасштабного вторгнення. Зокрема, протягом 2008–2020 року за міжнародним класифікацією територіальних ризиків країн ОЕСР (ризики введення обмежень на переказ валюти за кордон та не конвертованості валюти) Україна входила у четвірку лідерів найризикованіших для інвестицій країн. Винятком стали лише 2007 та 2008 роки, коли сума прямих іноземних інвестицій в економіку країни у 100 % перевищила їх середній обсяг за останні 25 років.

Одним із найбільш ефективних інструментів залучення іноземних інвесторів та мінімізації виникнення можливих форс-мажорів є створення владою країни спеціального трастового фонду, який надаватиме гарантії покриття «першого ризику» шляхом залучення приватних перестраховиків. Головною особливістю даної моделі страхування є не лише спільне використання учасниками договору фінансових потоків уряду країни інвестора, багатосторонніх агенцій та інших донорів, але й поділ основних ризиків, які виникають у процесі інвестиційної діяльності між державними та приватними кредиторами, інвесторами та страховиками.

Наразі Україна володіє усіма необхідними умовами для створення установи зі страхування можливих ризиків міжнародного зразка, яка дозволить економіці країни перезавантажитися та позбутися таких негативних явищ, як незахищеність прав власності іноземних інвесторів, регуляторних, судових переслідувань та забезпечить прозорість виконання умов реалізації інвестиційного проєкту.

Отже, інвестиційні ризики національної економіки України є багатогранною проблемою, яка потребує системного підходу для її вирішення. Політична нестабільність, економічна вразливість, валютні коливання та недосконале законодавство створюють високі бар'єри для інвесторів.

Однак потенціал економіки України, зокрема в галузях із високим експортним потенціалом, таких як ІТ, сільське господарство та відновлювальна енергетика, свідчить про можливість для зростання при правильному управлінні ризиками.

Для подолання цих викликів необхідно: покращити правове середовище (забезпечити ефективний захист прав інвесторів); стабілізувати економіку (впроваджувати реформи для підтримання макроекономічної стабільності); забезпечити сприятливий бізнес-клімат (знизити рівень корупції та запровадити стимули для інвесторів).

Таким чином, цілеспрямована політика уряду, підтримка міжнародних партнерів і зацікавленість бізнесу можуть значно знизити рівень інвестиційних ризиків та сприяти сталому розвитку економіки України.

1. Іванова Н. Ю., Данилів А. І. Оцінка інвестиційної привабливості регіону : порівняльний аналіз сучасних методик. *Наукові записки НаУКМА*. 2006. Т. 56 : Економічні науки. С. 16–22.

2. Кропельницька С. О., Криховецька З. М., Мацьків В. В., Пletz І. І. Проблемні аспекти управління ризиками інвестиційних та інфраструктурних проєктів відновлення України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. Вип 19. Т. 1. С. 254-263.

3. Потапова А. Світовий досвід залучення іноземних інвестицій у розвиток національної економіки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин і регіональних досліджень*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Луцьк, 1 листопада 2024 р.) / укладачі: С. Кулик, О. Борисюк. Луцьк, Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. С. 136–138.

4. Shynkaruk L., Ivanchenkova L., Kychko I. Managing the economy's investment attractiveness of the state as a component of international business development. *International journal of management (ijm)*. 2020. May 2020. P. 240–251. URL: <http://www.iaeme.com/ijm/issues.asp?jtype=ijm&vtype=11&itype=5>.